

Bryum warneum

Skärgårdsbryum

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** Bryales, **Familj:** Bryaceae, **Släkte:** *Bryum* (bryummossor), **Art:** *Bryum warneum* - skärgårdsbryum (Röhl.) Brid. **Synonymer:** *Ptychostomum warneum* (Röhl.) J.R.Spence, *Mnium caespiticium* var. *warneum* Röhl., *havsbyrum*

Kännetecken

Arten bildar gröna, ofta rödaktiga tuvor. Skotten är upp till 2 cm höga. Skotten är ofta något förgrenade och har de flesta bladen samlade i spetsen. Bladen är något kupade och ovala och har en lång, smal och uddlik spets. Bladbasen är grön. Nerven är kraftig, gulgrön till brun och mer eller mindre utlöpande. Bladkanten är dubbelskiktad, ofta något tandad i spetsen och tillbakaböjd i nedersta delen eller helt plan. Kantlisten är smal men relativt tydligt avgränsad. Bladcellerna är rombiska till hexagonala, ca 20 µm breda och tunnväggiga. Arten är samkönad (synoik eller autoik) och kapslar är troligen vanliga. Kapseln är oval till brett oval till kort päronformig, gul till mörkbrun och hängande. Kapselskaftet är rödbrunt, styvt och relativt långt. Kapselmynningen är smal. Den yttre tandkransen är gul till brun nedtill och tändernas breda lameller har ibland tydliga tvärväggar (varietetet *havsbyrum warneum*). Den inre tandkransen är blekgul, ibland sammanvuxen med den yttre tandkransen, har smala tänder med smala springor och har dåligt utvecklade cilier. Locket varierar i utseende från utdraget koniskt (varietetet *havsbyrum warneum*) till plant med en liten, trubbig udd (varietetet *kustbryum mamillatum*). Sporerne är mycket stora, 30–45 µm i diameter. Specialiserad vegetativ förökning är inte känd.

Skärgårdsbryum är relativt mångformig och flera arter har beskrivits i ett artkomplex som inte är utrett taxonomiskt. Varietetet *kustbryum mamillatum* har länge skilts ut som egen art, men den behandlas här som varietet eftersom det finns en del svårplacerade övergångsformer. Varietetet *kustbryum mamillatum* har brett oval kapsel, plant lock med en liten, trubbig udd och tänder i den yttre tandkransen som saknar tvärväggar mellan lamellerna. Varietetet *havsbyrum warneum* har päronformig kapsel med utdragen hals, koniskt lock och ofta tydliga tvärväggar på den yttre tandkransens tänder.

Utbredning och status

Arten är sällsynt och förekommer främst längs Östersjöns stränder. Den verkar vara mest frekvent på Gotland men har även vid enstaka tillfällen hittats i inlandet, på västkusten och i fjällen. Den förekommer sällsynt i alla nordiska länder. Världsutbredningen omfattar endast Europa, men där är den relativt väl spridd.

Arten är rödlistad i flera andra europeiska länder (Hodgetts 2015).

Ekologi

Skärgårdsbryum växer på bar, sandig jord på exponerade havsstränder, särskilt på långgrunda, betade havsstrandängar. Den har även hittats på sjö- eller älvstränder i inlandet och även på en älvstrand i fjällen. Substratet är fuktig, ibland humusblandad, mineraljord med sand eller lera. Den verkar vara något kalkgynnad och förekommer ofta tillsammans med andra havsstrandararter som hängbryum *Bryum algovicum*, östersjöbryum *B. marratii*, saltbryum *B. salinum* och salttuss *Henediella heimii*. På lokalen i fjällen växte den tillsammans med bl.a. stiftmossa *Aongstroemia longipes*, trubdbryum *Bryum calophyllum*, blekröd bryum *B. pallens* och päronmossa *Leptobryum pyriforme*.

Hot

Igenväxning och exploatering av stränder är sannolikt de största hoten.

Åtgärder

Kända lokaler bör återbesökas och aktuell status fastställas. Med tanke på att arten är rödlistad i Europa bör den särskilt eftersökas på nya lokaler med lämpliga förutsättningar.

Övrigt

Etymologi: *warneum* (lat.) = eventuellt från staden Waren i Tyskland men kan också komma av namnet Warne.
Uttal: [Brýum várneum]

KEY FACTS Shoots up to 2 cm high, sparsely branched, forming green tufts, often with reddish tinge. Leaves more crowded toward apex, ovate, slightly concave, ending in long, slender acumen. Costa stout, yellowish-green to brown, more or less distinctly excurrent. Synoicous or autoicous, capsules probably common. Capsule yellow to dark brown, broadly ovate to pyriform, pendulous. Mouth of capsule small. Exostome teeth yellow to brown below, their broad lamellae sometimes with transverse articulations. Endostome pale yellow, sometimes fused with exostome. Teeth slender with narrow perforations, cilia rudimentary. Lid conical (var. *warneum*, Warne's Thread-moss) or mamillate (var. *mamillatum*, Sea *Bryum*). Seta reddish-brown, relatively long and stiff. - A moderately calcicolous species found on exposed seashores (notably grazed coastal meadows), sometimes also on the shores of lakes and streams. Grows on moist mineral soil with intermixture of sand and/or clay, sometimes also humus.

Litteratur

- During, H. 1973. Some bryological aspects of pioneer vegetations in moist dune valleys in Denmark, the Netherlands and France. *Lindbergia* 2: 99-104.
- Hill, M.O., Preston, C.D. & Smith, A.J.E. 1994. Atlas of the bryophytes of Britain and Ireland. Vol 3. Mosses (Diplolepideae). Harley Books, Colchester.
- Hodgetts, N. G. (red.) 2015. Checklist and country status of European bryophytes - towards a new Red List for Europe. *Irish Wildlife Manuals* 84. National Parks and Wildlife Service, Department of Arts, Heritage and the Gaeltacht, Ireland.
- Nyholm, E. 1993. Illustrated Flora of Nordic Mosses. Fasc. 3. Nordisk Bryol. Förening, Köpenhamn och Lund.
- Weibull, H. 2008. *Bryum warneum* skärgårdsbryum s. 336-337. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Bladmossor. Kompaktmossor - kapmossor : Bryophyta : Anoectangium - Orthodontium. Art databanken, SLU, Uppsala.

Författare

Henrik Weibull 2008. Redigerat av Tomas Hallingbäck 2010. Uppdaterad 2016.